

Vztah sociální gramotnosti a kurikula

Mantinelem vzdělávací činnosti škol, a tedy i etalonem, jímž Česká školní inspekce hodnotí podmínky, průběh i výsledky vzdělávání, je základní kurikulární dokument – Rámcový vzdělávací program. Ten ovšem pojem sociální gramotnost nepoužívá; pracuje naopak s pojmem klíčová kompetence. Dílčí dovednosti a znalosti zahrnutelné do sociální gramotnosti lze však nalézt v obsahu řady klíčových kompetencí, resp. jejich dílčích složek (subkompetencí). Proto **stanovené indikátory rozvoje sociální gramotnosti vycházejí z klíčových kompetencí** uvedených v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a pro gymnázia. Nejblíže k sociální gramotnosti má kompetence sociální a personální. Tato kompetence popisuje de facto sociální dovednosti a dovednosti osobnostní/personální. U dalších kompetencí byly využity pouze ty podoblasti, které se týkají obecných (univerzálních) osobnostních a sociálních dovedností (jde zejména o kompetenci komunikativní a dále částečně o kompetence k učení, kompetenci k řešení problémů a též kompetenci občanskou). Témata osobnostně sociálního a morálního rozvoje lze dále nalézt v průřezových tématech, zvláště v osobnostní a sociální výchově, v učivu oborů zaměřených na výchovu k občanství a ke zdraví.

Základním rysem sociální gramotnosti je komplexnost – má složku osobnostní, sociální a mravní. Zvolené pojetí sociální gramotnosti se opírá zejména o teoretickou základnu, kterou využívají různé, na osobnostně-sociální rozvoj zaměřené obory či jiné formy edukační praxe (osobnostní a sociální výchova, rozmanité typy zážitkové pedagogiky, resp. zkušenostně-reflektivního učení, sociálně psychologický výcvik apod.).

Podmínky rozvoje sociální gramotnosti

Rozvoj sociální gramotnosti na rozdíl od ostatních sledovaných gramotností (čtenářské, matematické, informační, jazykové a přírodovědné) je méně závislý na materiálních podmínkách. Proto byly sledovány jen některé podmínky související s postavením sociální gramotnosti ve školním vzdělávacím programu a možnostmi školy zajistit rozvoj sociální gramotnosti žáků.

Ve školních vzdělávacích programech 91 % škol má rozvoj sociální gramotnosti žáků a jejich osobnostní rozvoj stejně významné postavení jako většina ostatních výchovně-vzdělávacích oblastí – to je projevem vyváženého pohledu na výchovně-vzdělávací cíle školy. V každé dvacáté škole je mu dokonce připisován větší význam než většině výchovně-vzdělávacích oblastí.

Tabulka 3

Postavení sociální gramotnosti ve školním vzdělávacím programu – podíl škol (v %)

	Podíl
Méně významné než většina ostatních výchovně-vzdělávacích oblastí	4
Srovnatelné s většinou ostatních výchovně-vzdělávacích oblastí	91
Významnější než většina ostatních výchovně-vzdělávacích oblastí	5

Školní vzdělávací programy 4 % škol zahrnují rozvoj sociální gramotnosti a osobnostní rozvoj žáků v méně významném rozsahu ve srovnání s většinou ostatních výchovně vzdělávacích oblastí. To není uspokojivý stav a je žádoucí napomoci školám daný aspekt školního vzdělávacího programu a od něj se odvíjejícího vzdělávání upravit.